

Forbrenning eller gjenvinning av avfall

Av Hans Kristian Hoff

Hans Kristian Hoff er avdelingsleder i Bærum kommune, Forurensnings- og renovasjonsavdelingen

Innlegg på seminar 26. august 1998

Det er vanligvis ikke snakk om enten forbrenning eller gjenvinning, men et både og. Når man har innført kildesortering gjøres jo dette med tanke på gjenvinning av de utsorterte avfallsfraksjonene. Men markedsmulighetene for de utsorterte avfallsfraksjonene bør vektlegges i langt større grad enn det som hittil har vært gjort. Men her synes myndighetenes opptreden lite konsistent. Et marked uten omsetningsledd fungerer dårlig.

De samfunnsøkonomiske vurderingene på avfallssiden som f.eks. omtales i stortingsmelding nr. 44 peker hen på makroforholdene. I kommunene er disse vurderingene hovedsakelig innrettet mot mikroforholdene i de lokale forhold. Generelt hvor relevante er samfunnsøkonomiske makromodeller for benyttelse lokalt/regionalt?

I Bærum kommune har man fulgt en avfallsstrategi fra 1991. Strategien har vært tuftet på de overordnede nasjonale mål, samt de lokale. Et vesentlig moment i strategien har vært å ha fleksibi-

litet, idet man har erkjent at markedet er en vesentlig faktor i avfallshåndteringen. Utviklingen med hensyn på avfallsgenerering og håndtering, herunder gjenvinning, fremgår av figuren. (fig. 1)

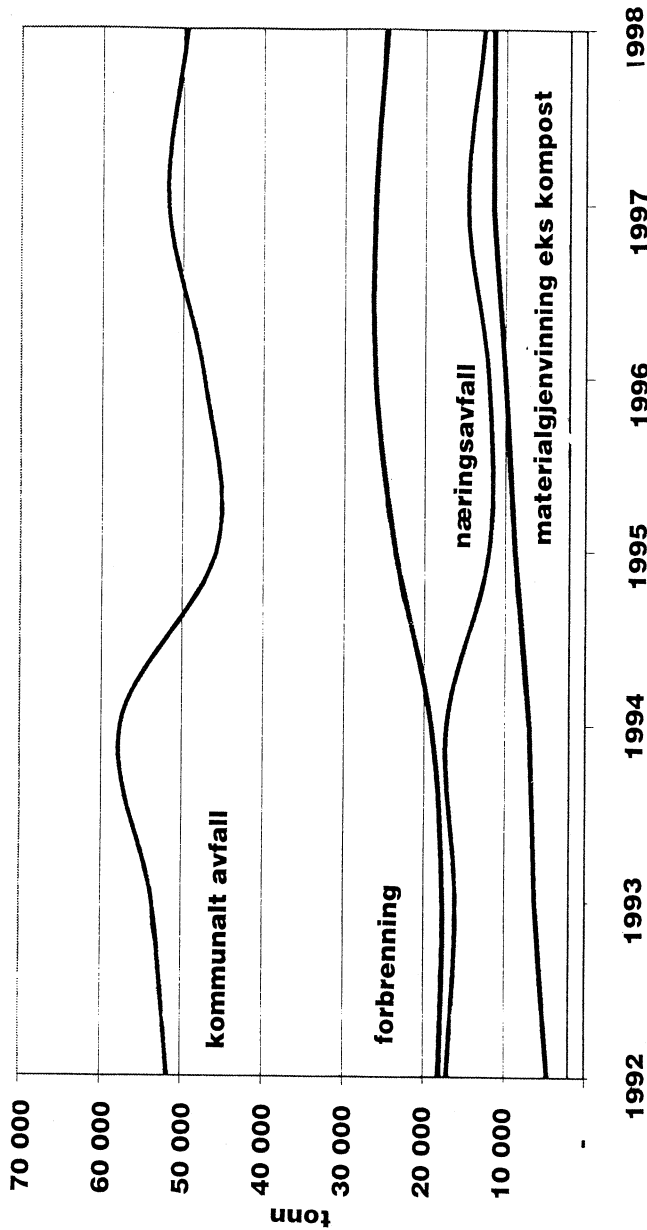
Strategien har økt resultatoppnåelsen i h.t. de overordnede nasjonale målene. I tillegg til disse målene har man i Bærum kommune vektlagt service av tilstrekkelig kvalitet overfor kommunens innbyggere og økonomi, i erkjennelsen av at det er et tett samspill mellom økonomi, service og miljø.

Det har vært en voldsom utvikling på avfallssektoren i de siste 10 årene. Samtidig kan det være et spørsmål om man har gått for fort frem, både i kommunene og i øvrig forvaltning. Kommunene ved å satse på løsninger som i vesentlig grad går i retning av kildesortering og prosessering av avfallsfraksjoner til nye produkter. Forvaltningen ved å introdusere virkemidler som fremhever noen løsninger på bekostning av andre.

Har man f.eks. tilstrekkelig oversikt over hva kompostert avfall kan inneholde av miljøgifter. Eller løper man en risiko ved å anvende slik kompost i

Fig. 1

**Avfallsmengde og materialgjenvinning
(trenden som i landet forøvrig)**

landbruket? Hormonhermere har vært mye fremme i debatten i ulike land, hva er situasjonen der? Uten at det bør oppfattes som skremsel, bør dette ses helhetlig i forurensning og miljø- og livsløpssammenheng.

Høsten 1966 ble det f.eks. med få dagers varsel nedlagt forbud av SFT og Statens Landbrukstilsyn mot å tilvirke dyrefor av våtorganisk avfall samlet inn fra husholdninger. Årsaken var påvist sopp i avfallet som kunne være toksinproduserende. Saken skulle undersøkes nærmere, kommunene ble anmodet om ikke å stoppe innsamlingen. De skulle finne passende håndteringsmåter inntil videre. Fremdeles er det ikke kommet noen avklaring i saken - eller er det? Samtidig kom forbudet mot å deponere våtorganisk avfall. Hva skal man da gjøre? Man skal fortsette innsamlingen, sannsynligvis fordi det har en negativ psykologisk effekt på befolkningen om man stopper. Videre kan kommunene ikke sende avfallet til fôrproduksjon, og man kan ikke deponere det. Den eneste disponible løsningen mange steder er forbrenning: Er det da slik at man skal falle tilbake på forbrenning når alt annet slår feil? Hva er dessuten hensikten med å kildesortere det våtorganiske avfallet i husholdningene hvis det likevel brennes sammen med annet avfall?

Faren for feilinvestering er fremdeles overhengende, og i Bærum kommune skulle vi gjerne sett tiden an enda en god stund før vi foreslo den "endelige" løsningen. Skulle kommunen f.eks. velge en komposteringsløsning, og så senere måtte brenne avfallet, har man

gjort en betydelig feilinvestering. I så henseende er en kommune som allerede har valgt forbrenning, på sikrere grunn. Staten burde generelt stille risikokapital til disposisjon for regioner/kommuner som satser på å bruke tid på utvikling av bedre helhetsløsninger.

Et annet forhold er selve kildesorteringen. Det primære burde selvsagt være å anvende avfallsfraksjonene lokalt, det vil si hos den som genererer avfallet. Nå er det imidlertid engang slik at dette er en umulighet i tettbygde strøk. Derved står man foran en utfordring både med hensyn til transport og håndtering. Miljømessig er det nok en grense for hvilke - og hvor mange fraksjoner som bør hentes "ved porten".

For å belyse den situasjon man kan komme opp i vedrørende kildesortering, kan innsamling av drikkekartonger nevnes. Bærum kommune kan fra 1. januar 1999 få levert og sortert 70-100 tonn drikkekartonger for kr. 600.000 - 800.000 pr. år. I tillegg kommer innsamling og transport. Denne mengden kartonger kan sendes til forbrenning for ca. kr. 100.000,- inkl. transport. Det store spørsmålet er da om gjenvinning av drikkekartonger er verdt merkostnaden dette representerer. I tillegg til disse kostnadene kommer også kostnadene ved skylling av kartongene. Dette forbruker rent vann og dette vannet må behandles i kloakkrenseanleggene. Total kostnad for dette er i Bærum anslått til kr. 100.000/år. Står miljøbesparelsen i forhold til kostnaden relatert til Forurensningslovens krav her?

Det som synes betenkelig i tillegg til en betydelig merkostnad som ovenfor

er illustrert, er kommersialiseringen som skjer under miljøfanen med velsignelse fra myndighetene. Hvor mange materialselskaper av type NR vil benyttes for å nå selektive nasjonale miljømål?

Papir er for såvidt analogt drikkekartonger. I Bærum startet man med innsamling av papir høsten 1992, og alt har gått bra i mange år. Pr. 1998 koster innsamling av papir kommunen 3-4 mill kr. Her må det være tillatt å stille et spørsmål ved hensiktsmessigheten av papirinnsamling når brenning (med energigjenvinning) av sams avfall er billigere enn innsamling og håndtering av papir. Settes det samlede miljøregnskap opp for papir - om enn kun kvalitativt, blir nok konklusjonen ennå til fordel for fortsatt papirinnsamling.

I Bærum har forbrenning med energigjenvinning vært en del av en samlet løsning. Hva løsningen blir i fremtiden

er ikke godt å si i dag, men sannsynligvis blir det et fleksibelt opplegg der man kan tilpasse seg markedet, samtidig som man vil sikte mot å unngå feilinvesteringer. Hverken forbrenning med energigjenvinning eller utvidet gjenvinning av avfallsfraksjoner er i utgangspunktet utelukket. Det er imidlertid grunn til å understreke at forbrenning med energigjenvinning i denne forfatterens begrepsverden er likestilt med annen gjenvinning. Behovet for mengde som trengs å forbrennes, bør ved fortsatt å øke gjenvinning/resirkulering, minskes ved at også total mengde avfall som produseres reduseres. Det er neppe tilstrekkelig særlig lengre å si at når avfall først er oppstått, skal det gis en forsvarlig behandling. Mengden som produseres av genuint råstoff bør reduseres drastisk.